

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง "บทบาทของสถานีวิทยุกระจายเสียงในเครือข่ายกอล์ฟบกในช่วงวิกฤติการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535" เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาบทบาทหน้าที่ของสถานีวิทยุกระจายเสียงในเครือข่ายกอล์ฟบก ในช่วงวิกฤติการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535

สุภางค์ จันทวานิช (สุภางค์ จันทวานิช, 2523 : หน้า 13) ได้ให้ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพไว้ว่า

การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การแสวงหาความรู้โดยการพิจารณาปรากฏการณ์สังคมจากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงในทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น วิธีการนี้จะสนใจด้านความรู้สึกนึกคิด ความหมาย ค่านิยม หรือ อุดมการณ์ของบุคคล นอกเหนือไปจากข้อมูลเชิงปริมาณ มักใช้เวลานานในการศึกษาติดตามระยะยาว ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ จะศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับวิทยุกระจายเสียงในเครือข่ายกอล์ฟบก ในช่วงวิกฤติการณ์ทางการเมือง เมื่อเดือนพฤษภาคม 2535 หลักการพื้นฐานทางด้านแนวความคิด ทฤษฎีสื่อสารมวลชนหลายแนวคิดมาเป็นกรอบในการวิจัย และอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) และจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ให้ความหมายแก่ข้อมูลเหล่านั้น อันนำไปสู่การอธิบายปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษา

แหล่งข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้แหล่งข้อมูล 3 ประเภท คือ

1. เอกสารข่าวประจำวันทีผลิตโดยส่วนผลิตรายการ และข่าว กองทัพบก
2. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล
3. ข้อมูลประเภทเอกสารอื่น ๆ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาศึกษาวิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 แบบ คือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษร (Written Documents) แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้
  - 1.1 เอกสารข่าวประจำวันของส่วนผลิตรายการและข่าว กองทัพบก ระหว่างวันที่ 1 - 31 พฤษภาคม 2535
  - 1.2 เอกสารราชการ (Official Documents)
    - พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498
    - ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2518
    - คำสั่งของคณะกรรมการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 15, 17
    - ระเบียบกองทัพบกว่าด้วย การควบคุมวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ของกองทัพบก พ.ศ. 2507

1.3 หนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

- หนังสือวิทยุกระจายเสียงครบรอบ 60 ปี
25 กุมภาพันธ์ 2533
- บันทึกพฤษภาคมทาวนิโศค ของกองบรรณาธิการ
เดอะเนชั่น, 2535
- บันทึกเหยี่ยวข่าว ณ สมรภูมิตนราชดำเนิน
พฤษภาคม 2535 ของสมาคมนักข่าวแห่ง
ประเทศไทย
- ข่าวพิเศษ รวมเบื้องหลังบันทึกเลือกพฤษภา "ทมิฬ"
ปีที่ 15 ฉบับที่ 781 ประจำวันที่ 29 พฤษภาคม ถึง
4 มิถุนายน 2535
- ข่าวพิเศษ ปีที่ 15 ฉบับที่ 782 ประจำวันที่
5 - 11 มิถุนายน 2535
- แนวหน้าสุดสัปดาห์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 10 ประจำวันที่
4 - 9 มิถุนายน 2535
- หลักไท ปีที่ 11 ฉบับที่ 537 ประจำวันที่
18 - 24 พฤษภาคม 2535
- หลักไท ปีที่ 11 ฉบับที่ 538 ประจำวันที่
25 - 31 พฤษภาคม 2535
- มาตุภูมิรายสัปดาห์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 2725 ประจำ
วันที่ 29 พฤษภาคม - 4 มิถุนายน 2535
- มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 613 ประจำวันที่
22 พฤษภาคม 2535
- มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 614 ประจำวันที่
19 พฤษภาคม 2535
- The Economist May 20 - 29, 1992
Thailand : Forward Into The Past
- The Nation Mid Year Review 1992

1.4 ข่าวสารหนังสือพิมพ์ (Newspaper Accounts)

- แนวหน้า ฉบับวันที่ 10 - 24 พฤษภาคม 2535
- เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 10 - 24 พฤษภาคม 2535
- Bangkok Post, May 10 - 23, 1992

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบบอกเล่า (Oral Documents)

เนื่องด้วยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤติการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 เอกสารข้อมูลที่สำคัญบางประการก็เป็นความลับของทางราชการ ไม่มีการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน จึงใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในเหตุการณ์นั้นหรือมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ถูกต้องและละเอียดถี่ถ้วนเพียงพอในการวิเคราะห์ โดยได้สัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่จะศึกษาวิจัย ดังนี้

1. พลโท อุกุทาร์ สนิทวงศ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานประสานงานทางทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด ในช่วงเกิดเหตุการณ์วิกฤติเดือนพฤษภาคม 2535 พลโทอุกุทาร์ ฯ ได้ร่วมวางแผนงานด้านสื่อมวลชนในการร่างแถลงการณ์ ออกประกาศ คำสั่งต่าง ๆ

พลโท อุกุทาร์ ฯ เคยมีบทบาทสำคัญในช่วงวิกฤติการณ์ทางการเมืองเมื่อ 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งสมัยนั้น พลโท อุกุทาร์ ฯ ได้ใช้สถานีวิทยุยานเกราะ เป็นแม่ข่ายในการเผยแพร่ข่าวสารไปยังประชาชน และควบคุมสถานีวิทยุยานเกราะ เป็นปากเสียงให้กับกองทัพ

2. พลตรี ธงชัย เกื้อสกุล เสนาธิการกรมการรักษาดินแดน ในช่วงเหตุการณ์วิกฤติการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 พลตรี ธงชัย ฯ ดำรงตำแหน่งเจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารบก ซึ่งรับผิดชอบโดยตรงกับการดำเนินการด้านกิจการพลเรือน การเมือง การเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา

3. พันเอก บัญชร ชวาลศิลป์ รองเลขาธิการกองทัพบก เป็น
 ผู้หนึ่งในคณะทำงานที่กองกำลังรักษาพระนครในช่วงวิกฤติการณ์เดือนพฤษภาคม
 2535 เนื่องจากสำนักงานเลขาธิการกองทัพบก มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหาร
 งานวิทยุกระจายเสียงในเครื่องกองทัพบก ให้เป็นไปตามนโยบายของผู้บังคับบัญชา

4. พันเอก ณรงค์ เจริญฤทธิ์ รองผู้บัญชาการกองพลที่ 1
 รักษาพระองค์ เป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานของสถานีวิทยุกระจายเสียง
 กองพลที่ 1 รักษาพระองค์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นสถานีแม่ข่ายหลัก
 โดยจะนำรายการต่าง ๆ และข่าวที่ผลิตโดยส่วนผลิตรายการและข่าวกองทัพบก
 มาออกอากาศเพื่อถ่ายทอดไปยังสถานีวิทยุในเครื่องกองทัพบกทั่วประเทศ

5. พันโทหญิง วโรชา สุทธิรักษ์ นายสถานีวิทยุกระจายเสียง
 ระบบ เอ.เอ็ม กรมการรักษาดินแดน ระหว่างช่วงวิกฤติการณ์เดือนพฤษภาคม
 2535 พันโทหญิง วโรชา ฯ ได้ปฏิบัติหน้าที่นายสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมการ
 รักษาดินแดน

6. พันตรี วิทยุย์ สีอำไพ เจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานในกอง
 กำลังรักษาพระนคร เป็นผู้เขียนแถลงการณ์ตอบโต้ข่าวของฝ่ายตรงข้ามผ่านทาง
 สื่อมวลชน วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์

7. พันตรี ประชาสิทธิ์ ชนะสงคราม ประจำแผนกข่าวและ
 แผน ส่วนผลิตรายการและข่าว กองทัพบก พันตรี ประชาสิทธิ์ ฯ ทำหน้าที่เป็น
 บรรณาธิการข่าวของส่วนผลิตรายการและข่าวกองทัพบก พันตรี ประชาสิทธิ์ ฯ
 ได้มอบเอกสารข่าวประจำวันที่ผลิตโดยส่วนผลิตรายการ ฯ ตลอดช่วงเดือน
 พฤษภาคม 2535 ให้ผู้วิจัยทำการศึกษา

8. นายสนธิญาณ หนูแก้ว กรรมการผู้อำนวยการสำนักข่าว ไอเอ็นเอ็น มีหน้าที่บริหารนโยบาย ปกติจะมี บก.ข่าวประจำวัน แต่ในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤติการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 นายสนธิญาณ ฯ ได้ทำหน้าที่ควบคุมบรรณาธิการข่าวให้ปฏิบัติงานอยู่ในกรอบระเบียบและนโยบาย ของสถานีวิทยุกระจายเสียง กองพลที่ 1 รักษาพระองค์

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มาแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเหล่านั้น มาตรวจสอบว่าเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้หรือไม่ นอกจากนี้ยังได้นำมาเทียบเคียง เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ในกรณีที่ข้อมูลนั้นมาจากหลายแหล่งหรือหลายฉบับ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ได้แก่

- ข้อมูลที่แสดงถึงโครงสร้างและหน้าที่ของสถานีวิทยุกระจายเสียง ในเครื่องกองทัพบก
- ข้อมูลที่แสดงถึงการปฏิบัติการของสถานีวิทยุกระจายเสียง ในเครื่องกองทัพบกในช่วงวิกฤติการณ์เดือนพฤษภาคม 2535

เนื่องจากสาระสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพมิได้อยู่ที่ข้อมูล แต่อยู่ที่วิธีการมองปรากฏการณ์ในสภาพแวดล้อมของข้อมูลนั้นด้วย โดยสมมติฐานที่ว่า ความเข้าใจในปรากฏการณ์จะเกิดขึ้นได้อย่างถ่องแท้ก็ต่อเมื่อมนุษย์มองเห็นความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์นั้นในบริบททั้งหมด ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมานั้น จึงได้นำมาวิเคราะห์โดยอาศัยวิธีการตีความ และการเปรียบเทียบเนื้อหาของข้อมูลต่าง ๆ โดยคำนึงถึงองค์ประกอบของการวิเคราะห์ 3 ประการ คือ ข้อมูล แนวคิดในการวิเคราะห์ และ ประเด็นปัญหาที่จะวิเคราะห์

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลในการวิจัยนั้น ใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) เพื่ออธิบายถึงเหตุการณ์ตลอดจนเงื่อนไขสภาวะที่เกิดขึ้น โดยการนำเสนอข้อมูลพร้อมทั้งการวิเคราะห์และตีความเนื้อหาข้อมูลไปพร้อม ๆ กัน และกำหนดหัวข้อการนำเสนอ ดังนี้

1. โครงสร้างของระบบวิทยุกระจายเสียงในเครื่องกึ่งทาบก ผู้วิจัยได้ทำการตีความข้อมูลที่ได้จากเอกสารต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัยทราบว่า ลักษณะโครงสร้างและหน้าที่ขององค์กรวิทยุกระจายเสียงในเครื่องกึ่งทาบกมีส่วนกำหนดบทบาทของสถานีวิทยุ ๆ อย่างไร โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับระบบโครงสร้างและหน้าที่ของวิทยุกระจายเสียงไทยมาเป็นแนวทางการศึกษาวิจัย

2. การปฏิบัติการในช่วงวิกฤติการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 ของสถานีวิทยุกระจายเสียงในเครื่องกึ่งทาบก ผู้วิจัยได้ทำการตีความข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบกับเอกสารข่าวประจำวัน และข่าวสารที่ปรากฏในสื่อมวลชนอื่น ๆ เป็นข้อมูลที่ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงบทบาทและหน้าที่ของสถานีวิทยุกระจายเสียงในเครื่องกึ่งทาบก ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปยังประชาชน ด้วยลักษณะอย่างไร โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการภาวะวิกฤติ และแนวคิดเกี่ยวกับความวิตกกังวลจากข้อมูลข่าวสาร มาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย